

Druk Nr 238/26

Uchwała Nr

Rady Miejskiej w Pyrzycach

z dnia

w sprawie rozbiórki pomnika zwanego „Pomnikiem Pamięci” posadowionego na działce nr 38/4 obręb 0008 miasta Pyrzyce oraz zlokalizowania w tym miejscu „Pomnika Niepodległości”.

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.) oraz w związku z art. 5a ust. 1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1103) Rada Miejska w Pyrzycach uchwała co następuje:

§ 1

Wyraża zgodę na rozbiórkę pomnika zwanego „Pomnikiem Pamięci” zlokalizowanego na działce nr 38/4 obręb 0008 miasta Pyrzyce, przy ulicy Jana Kilińskiego i wzniesienie nowego pomnika „Pomnika Niepodległości”.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pyrzyc.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Burmistrz Pyrzyc

Małżona Podzińska

Przewodniczący Rady

Paweł Retecki

ADWOKAT

Dominika Żółtowska - Łabuzek

UZASADNIENIE

Zlokalizowany na skwerze przy ul. J. Kilińskiego pomnik zwany obecnie „Pomnikiem Pamięci”, zmodernizowany w latach 90 o napis „Bóg Honor Ojczyzna” od kilku lat jest przedmiotem konsultacji, spotkań, rozmów oraz dyskusji i sporów. Dla jednych jest pomnikiem systemu komunistycznego, dla drugih pamiątką z przeszłości. Jego geneza oraz symbolika są bezpośrednio związane z okresem, który dla znacznej części lokalnej społeczności stanowi symbol zniewolenia, represji oraz narzuconego systemu politycznego, co wzbudza wśród mieszkańców wiele emocji.

Zarządzeniem nr 895/2022 Burmistrza Pyrzyc z dnia 14 kwietnia 2022 roku w okresie od 21 kwietnia 2022 r. do 19 maja 2022 r., przeprowadzone zostały konsultacje społeczne w sprawie likwidacji (rozbiórki) pomnika zlokalizowanego na działce nr 38/4 obręb 8 miasta Pyrzyce, podczas których mieszkańcy naszej gminy anonimowo mogli wyrazić swoją opinię w sprawie jego likwidacji.

Zgodnie ze sprawozdaniem z przeprowadzonych konsultacji mieszkańcy łącznie złożyli 144 ankiety, z których 137 było ważnych, a 7 nieważnych. W wyniku głosowania mieszkańcy oddali 98 głosów przeciw rozbiórce, natomiast 39 głosów było za usunięciem pomnika. Większością oddanych głosów mieszkańcy opowiedzieli się przeciw likwidacji/rozbiórce pomnika.

W dniu 09 maja 2022 roku do urzędu wpłynęła petycja od Prezesa Fundacji Ośrodka Monitorowania Antypolonizmu z siedzibą w Szczecinie dot. likwidacji pomnika.

W odpowiedzi na złożoną petycję, Rada Miejska w Pyrzycach w dniu 29 września 2022 roku podjęła uchwałę w sprawie rozpatrzenia petycji złożonej przez Prezesa Fundacji Ośrodka Monitorowania Antypolonizmu dotyczącej likwidacji pomnika zwanego „Pomnikiem Pamięci” w Pyrzycach, w której uznała, iż przedmiotowa petycja zasługuje na uwzględnienie z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu stanowiącym załącznik do uchwały. W podjętej uchwale Rada zobowiązała Przewodniczącego Rady Miejskiej w Pyrzycach do poinformowania wnoszącego petycję o sposobie jej rozpatrzenia. Przewodniczący pismem Nr BRM.152.12.2.2022 z dnia 03 października 2022 r. zrealizował zapisy uchwały poprzez przekazanie jej stronie wnoszącej petycję. Podjęta uchwała dotyczyła rozpatrzenia petycji, a nie była uchwałą podejmującą ostateczną decyzję w sprawie likwidacji pomnika. Do dnia dzisiejszego nie podjęto żadnej inicjatywy uchwałodawczej w tym temacie.

Kolejnym krokiem w sprawie przyszłości pomnika było spotkanie Burmistrza z Dyrektorem Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie Panem Pawłem Skubiszem. Rozmowa dotyczyła likwidacji pomnika i związanych z tym kosztów, a także kosztów związanych z zagospodarowaniem miejsca po ewentualnej jego likwidacji (w tym posadowienie nowego pomnika).

W marcu 2023 roku do urzędu wpłynęło pismo od ówczesnego Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu dr. Karola Nawrockiego z propozycją podjęcia współpracy w celu likwidacji pomnika. W otrzymanym piśmie czytamy cyt.” ... w trosce o szacunek dla ofiar totalitaryzmu komunistycznego, proponuję podjęcie współpracy w celu likwidacji tej pozostałości sowieckiej okupacji ziem polskich. Instytut Pamięci Narodowej usunie wymieniony obiekt i w jego miejsce utworzy upamiętnienie odpowiadające potrzebom lokalnej społeczności, które uhonoruje pamięć o rzeczywistych bohaterach z naszej historii. W sprawie wyboru wydarzenia, postaci do upamiętnienia skontaktuje się z Panią Burmistrz Biuro Upamiętnienia Walk i Męczeństwa”.

W następstwie powyższego pisma skontaktowała się z nami Pani Joanna Sulej-Piskorz, zastępca Dyrektora Biura Upamiętnienia Walk i Męczeństwa IPN. Podczas rozmowy telefonicznej przedstawiła propozycje działań jakie należy podjąć w celu usunięcia pomnika zarówno ze strony Instytutu jak i Gminy, w ramach porozumienia. Do kolejnego spotkania doszło w dniu 13 lipca 2023 r. z nowym Dyrektorem Oddziału w Szczecinie Panem Krzysztofem Męcińskim, na którym przedstawiłam ówczesną sytuację.

W dniu 24 lipca 2023 roku w nawiązaniu do ustaleń z dnia 13 lipca 2023 r., Gmina wystąpiła z pismem do IPN o przestanie oferty współpracy.

Zastępca Dyrektora Biura Upamiętnienia Walk i Męczeństwa IPN Pani Joanna Sulej-Piskorz w piśmie z dnia 22 września 2023 roku podtrzymała deklarację współpracy – przy czym dokumentacja niezbędna do uzyskania stosownych pozwoleń na zdemontowanie pomnika miała zostać przekazana Miastu przez IPN. Zadeklarowała również, że IPN sfinansuje powstanie nowego obiektu (naziemnej części, na pozostawionym fundamencie usuniętego pomnika), natomiast do naszych zadań będzie należało dbanie o nowe upamiętnienie. Powstanie nowego obiektu zostanie poprzedzone zawarciem odpowiedniego porozumienia określającego zobowiązania stron. Do chwili obecnej nie wpłynęła do urzędu deklarowana oferta IPN.

W związku z tym, że Gmina planuje w 2026 roku rozpocząć prace remontowe ulicy Jana Kilińskiego powróciłam do tematu pomnika. W dniu 08 stycznia 2026 r. zaprosiłam mieszkańców na spotkanie do Pyrzyckiego Domu Kultury, podczas którego każdy z obecnych miał możliwość zabrania głosu i możliwość wypowiedzenia się na temat dalszej przyszłości pomnika, jak również po spotkaniu podałam termin, że do 31 stycznia br. można składać swoje opinie w tym temacie. W wyznaczonym terminie wpłynęło 10 opinii, w tym 8 za rozbiórką pomnika, a 2 za jego pozostawieniem.

Większość uczestników spotkania, jak również osób, które złożyły pisemną opinię opowiedziała się za usunięciem pomnika.

Istotną podstawą formalną do podjęcia działań w zakresie demontażu pomnika jest również fakt, że wzniesiony monument stoi w sprzeczności z zapisami ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki. Obecnie obiekt ten nie pełni funkcji edukacyjnej, integrującej mieszkańców ani nie odpowiada aktualnym wartościom demokratycznym i społecznym.

Zgodnie z przywołaną powyżej ustawą i stanowiskiem IPN pomnik kwalifikuje się jako obiekt do usunięcia z powodu i w trybie określonych w przywołanej powyżej ustawie.

Rozbiórka pomnika stanowi zatem działania porządkujące przestrzeń miejską i odpowiadające na realne potrzeby społeczne. Jednocześnie planowane jest powstanie nowego pomnika i zagospodarowanie przyległego terenu w formie przyjaznej mieszkańcom – np. poprzez stworzenie miejsca pamięci pod nazwą Pomnik Niepodległości wraz ze skwerem nazwanym Skwerem Niepodległości, nawiązującego do takich wartości jak wolność, solidarność i wspólnota.

Nowy pomnik pełnić będzie funkcje integrującą, estetyczną, edukacyjną, sprzyjającą budowaniu pozytywnej identyfikacji mieszkańców z przestrzenią publiczną.

Działania te wpisują się w kształtowanie nowoczesnego i neutralnego światopoglądowo krajobrazu miejskiego, który respektuje pamięć historyczną, a jednocześnie nie utrwała symboli kojarzonych z opresją, jak również pozwolą na przeprowadzenie prac równoległe z pracami remontowymi ulicy Jana Kilińskiego.

Szanując głosy wszystkich mieszkańców dotyczące przyszłości pomnika, jego główne elementy takie jak napis BÓG HONOR OJCZYZNA oraz głowa żołnierza zostaną zachowane jako pamiątka z przeszłości w Dziale Tradycji Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej – „Muzeum Ziemi Pyrzyckiej” oraz na cmentarzu komunalnym w Pyrzycach.

Mając na uwadze powyższe, rozbiórka pomnika oraz realizacja nowego, społecznie akceptowanego pomnika jest w pełni uzasadniona zarówno z punktu widzenia interesu publicznego jak i potrzeb lokalnej wspólnoty oraz przyczyni się do uporządkowania przestrzeni i utworzenia nowego miejsca, które będzie łączyło naszą społeczność.

BURMISTRZ

Marzena Podzińska